

УДК 657.471:338.43

EXPENSES OF THE AGRICULTURAL ENTERPRISES IN THE ENSURING A RELIABLE ACCOUNTING PROCESS

Demedyuk L., Ph.D. in Economics

Lviv National Agrarian University,

Shmatkovska T., Ph.D. in Economics, Assistant Professor

Lesya Ukrainka Eastern European National University

© L. Demedyuk, T. Shmatkovska, 2016

Демедюк Л., Шматковська Т. Витрати сільськогосподарського підприємства в забезпеченні достовірного облікового процесу

Наведено визначення сутності витрат сільськогосподарського підприємства, проведено огляд існуючих класифікаційних ознак витрат в аспекті окреслення їх впливу на забезпечення об'єктивності обліково-аналітичного процесу кожного окремого суб'єкта господарювання.

Визначено, що витрати виробництва сільськогосподарського підприємства складаються з витрат живої та уречевленої праці, тобто є витратами засобів та предметів праці. Витрати засобів праці проявляються у вигляді конкретної праці в різних галузях сільського господарства, а предметів праці – це витрати насіння, кормів та інших видів виробничих запасів.

Обґрунтовано вплив особливостей класифікації витрат сільськогосподарських підприємств на формування вдалого облікового процесу. Систематизовано найбільш суттєві фактори, що впливають на організацію обліково-аналітичного процесу витрат сільськогосподарського підприємства.

Встановлено, що залежно від дії комплексу системних факторів та конкретних умов виробництва бухгалтерія підприємства може вести облік витрат загалом за конкретними виробничими підрозділами без деталізації за окремими об'єктами обліку.

Визначено та обґрунтовано необхідність ведення обліку витрат за класифікаційними ознаками, доцільними для застосування, залежно від сфери функціонування кожного окремого сільськогосподарського підприємства. Обґрунтовано, що, враховуючи особливості виробництва сільськогосподарської продукції, для раціональної організації обліку важливу роль відіграє вдале обрання класифікації витрат.

Ключові слова: витрати, класифікація витрат, собівартість, елементи витрат, обліково-аналітичне забезпечення витрат, фактори обліку витрат.

Demedyuk L., Shmatkovska T. Expenses of the agricultural enterprises in the ensuring a reliable accounting process

The article contains the definition of the essence of costs of agricultural enterprises, a review of the existing classification criteria of expenditures in the aspect of determining their impact on the objectivity of accounting and analytical process of each individual entity.

Determined that the production costs of agricultural enterprises consist of costs of labour and materials, there are costs of tools and objects of labour. The article stated, that the cost of labour is manifested in the form of specific labour in the various branches of agriculture, and the objects of labour is the costs of seed, feed and other production supplies.

The article proved with the influence of classification of expenses of agricultural enterprises on the formation of a successful accounting process. In the article systematized the most significant factors affecting the organization of accounting and analytical process of costs of agricultural enterprises.

It is established that depending on the action of the complex system of factors and specific conditions of production accounting company can keep track of costs overall specific production units without going into detail on individual objects.

The paper identifies the need for accounting cost classification criteria are appropriate for use, depending on the area of functioning of each individual agricultural enterprises. The article stated that given the characteristics of agricultural production with the aim of rational organization of accounting and cost management in the implementation of the calculation of production costs for various management purposes, an important role is played by the correct classification of costs.

Key words: expenses, classification of expenses, prime cost, the elements of cost, accounting and analytical ensuring of expenses, factors of cost accounting.

Демедюк Л., Шматковская Т. Расходы сельскохозяйственного предприятия в обеспечении достоверного учетного процесса

Определена сущность расходов сельскохозяйственного предприятия, рассмотрены существующие классификационные признаки расходов в аспекте определения их влияния на обеспечение объективного учетно-аналитического процесса каждого отдельного хозяйствующего субъекта.

Определено, что производственные расходы сельскохозяйственного предприятия состоят из расходов живого и овеществленного труда, то есть являются расходами средств и предметов труда. Расходы средств труда проявляются в виде конкретного труда в разных сельскохозяйственных отраслях, а издержки предметов труда – это расходы семян, кормовых материалов и других видов производственных запасов.

Обосновано влияние особенностей классификации расходов сельскохозяйственных предприятий на формирование удачного учетного процесса. Систематизированы наиболее существенные факторы, которые осуществляют влияние на организацию учетно-аналитического процесса относительно расходов сельскохозяйственного предприятия.

Установлено, что в зависимости от действия комплекса системных факторов и конкретных производственных условий бухгалтерия предприятия может вести учет расходов в целом по отдельным производственным подразделениям без детализации по отдельным учетным объектам.

Обоснована необходимость ведения учета расходов по классификационным признакам, целесообразным для использования в зависимости от сферы функционирования каждого отдельного сельскохозяйственного предприятия. Учитывая особенность производства сельскохозяйственной продукции, доказано, что важную роль играет удачный выбор классификации издержек.

Ключевые слова: *расходы, классификация расходов, себестоимость, элементы расходов, учетно-аналитическое обеспечение расходов, факторы учета расходов.*

Formulation of the problem. In modern business environment agricultural enterprises tend to produce products that will be competitive in the domestic and foreign markets, and therefore – they must ensure the formation of a successful classification of expenses incurred in the process of its production and determine the final price. Thus, the objective organization of accounting on the agricultural enterprises supposes correct information on costs incurred.

Analysis of recent research and publications. The study of the economic essence of the costs was developed by such scholars as F. F. Butynets [1], V. P. Zagorodny, R. V. Zadarovska, P. V. Ivaniuta, G. M. Kolesnik, Z. M. Levchenko, M. C. Resler, L. Philip, L. V. Ivchenko, T. Kizyma and others [10; 11]. Problems of classification of costs are contained in the works of such famous domestic and foreign scholars, as: I. A. Basmanova, B. I. Valuev, S. F. Golov, K. Drury, O. D. Kaverina, T. P. Karpova, N. D. Kondratova, V. S. Lien, A. C. Margulis, L. Napadovskaya, S. A. Nikolaeva, Y. V. Sokolov, A. Yaruhova.

Problems of costs classification of agricultural enterprises are studied in the works of a significant number of scientists, but there are not generalized and systematized information to ensure the classification of agricultural enterprises production costs, taking into account the specifics of their operation.

Setting objectives. The objective of the publication is to determine the essence of the costs of agricultural enterprises, review the existing classifications of costs in terms of defining their influence on ensuring the objectivity of accounting and analytical process of each individual entity.

Statement of main material. According to the legislation of Ukraine, costs are the reduction in economic benefits in the form of an outflow of assets or increase in liabilities that result in decrease in equity [7].

The principles of formation of the enterprise expenses classification disclosed in P(S)BO 16 «Expenses», as well as in «Methodological recommendations on planning, cost accounting and calculation of the cost of goods (works, services) of agricultural enterprises».

Agricultural enterprises have the right to establish a list of individual items of expenditure proposed by the Methodological recommendations and use them. An important feature here is that the number of obtained production is not directly dependent on the amount of materials used, and therefore variable costs are divided into the proportional part, the value of which is determined by the volume of the obtained production, and a disproportionate part of which depends the amount of work performed or livestock number. For example, from 1 cwt of seeds we can get 10 cwt of grain, and from 1 kg of

feed is not always possible to get 1 kg of growth [6, p. 440–443].

Production costs of agricultural enterprises consist of the cost of real and materialized labor, that is a cost on tools and objects of labor. Costs of labor manifest in a concrete labor in various

sectors of agriculture, and items of work – is the cost of seed, feed and other reserves.

We systematized the most important factors influencing the organization of accounting and analytical process costs of agricultural enterprises (Table).

Table

Factors that affect the accounting organization of the production costs of agricultural enterprises*

Factor	The essence of the possible impact on the enterprise's accounting organization process
The cost of grain, feed and other plants production	It is set just after harvesting, usually at the end of the year, unlike industrial production, which is mostly calculated monthly
The yearly determined procedure for evaluation of products	Products are brought on charge and written off to expenses yearly by the planned cost. Adjustment of its value to the actual cost is carried out only after the preparation of accounting calculations at the end of the year
Combining in accounting the main types of commodity items of work with a part of production	Types of objects of labor and commodity production are combined under the title «agricultural products»
A system of documentation	Provides production records during its collection and shipment in the field, and control of its transportation and in storage sites
Methods of animal movement records and their reproduction by type and livestock groups	Especially accounted the cost of growing and fattening animals, calculate the increase of their live weight and cost of livestock that allows you to control these processes and to identify the actual cost of animals that are transferred to fixed assets, sell or leave at the end of the year for feeding and breeding

*Generalized basing on the source [8, p. 123–128].

Note, that the classification of costs – is a grouping of costs on certain criteria. Classification helps understand better the nature of expenses, study the order of its formation and purpose of use [4].

The purpose of the classification of expenditure in agriculture is to provide the user prompt, accurate and complete information on the number and value of received products, materials, labor and other production costs of structural units (brigades, shops, farms, etc.) and the enterprise as a whole. For accountant is especially important to know the expenses for determining the prime cost of manufactured products (goods purchased) to properly perform the posting of the related assets and fix responsibility for certain individuals [5, p. 198–199].

Considering the classification of costs, it is advisable to explore the international experience on the formation of such classifications. Thus, the Russian scientist V. B. Ivashkevich classifies costs by responsibility centers and places of formation costs within the enterprise. B. Needles, D. Kolduel, H. Anderson believe that a common classification consists in attributing manufacturing costs to one of three classes: material costs, labor costs and production overhead. According to K. Drury, cost consists of three elements: basic materials, labor of main production workers and manufacturing overhead. The same elements of production cost determine C. T. Horngran and J. Foster [2, p. 322–336].

In management accounting professor F. F. Butynets identifies specific classification criteria on group expenses, including: a) the cost

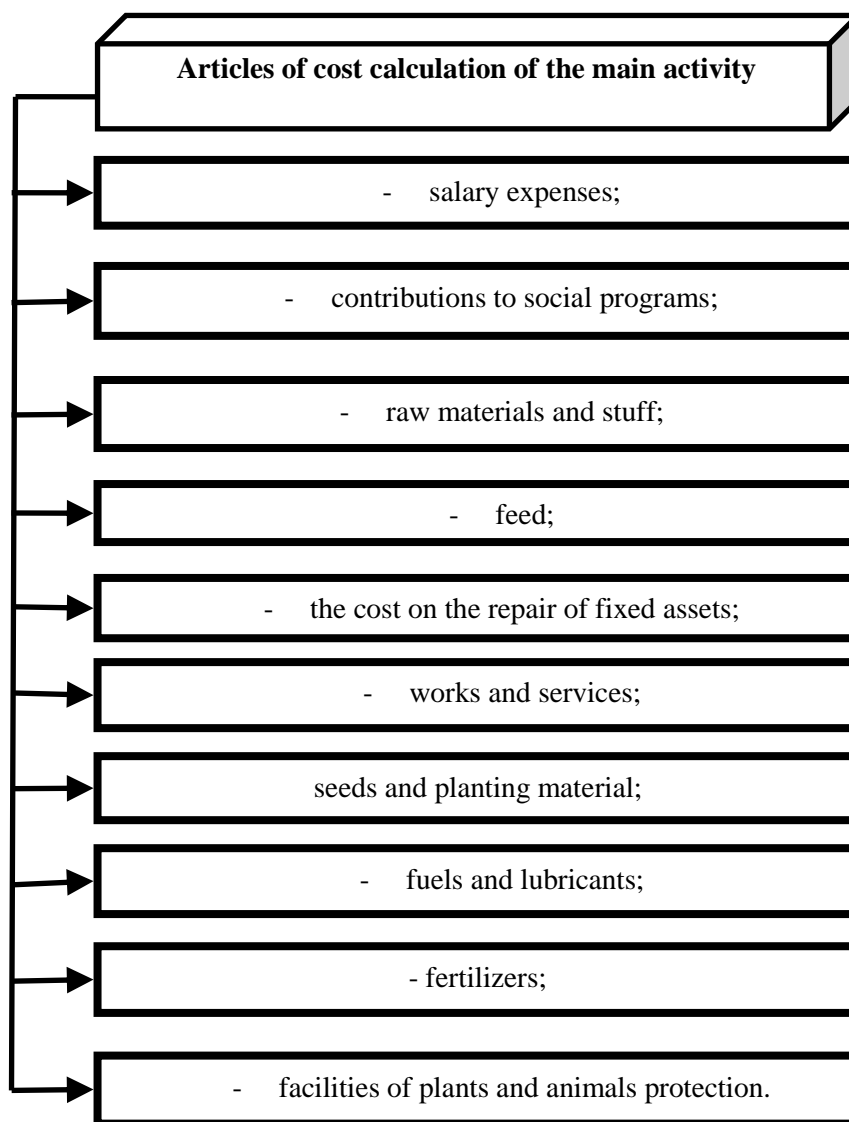
elements (material costs, labor costs, contributions for social purposes, amortization, other operating expenses); b) categories of expenditure; c) by the way of their inclusion in the cost of individual business units of the company (direct and indirect costs); d) the volume of production (variable and fixed); e) for the reporting periods (periods expenses and deferred expenses); f) the functional purpose [1, p. 189–190] and others.

In agricultural enterprises operating costs (crop and livestock) are grouped in the following economic elements: a) material expenses;

b) labor costs; c) deductions for social purposes; d) depreciation; f) other operating expenses.

For the purpose of planning and calculating the production costs of agricultural products of synthetic and analytical accounting costs, there is determined the value of products classifying costs by the calculation [8, p. 110–112].

In addition, the cost of the main activities during the formation of the production cost of agricultural products (works, services) can be grouped by various articles of the calculation (Figure).

Fig. The scheme of cost classification of the main activity of agricultural enterprises by the costing articles. *

* Generalized basing on the source [9, p. 365–371].

At the same time, to the costs for main activity can be attributed maintenance costs of fixed

assets and other non-productive overhead costs [12, p. 20–24].

Important in the formation of successful cost accounting process is the method of classification of expenses included in the cost. According to this classification, the costs are divided into direct and indirect. Direct costs are the costs directly related to the performance of agricultural work and included in the prime production cost of certain types of goods (works, services) by the straight criterion. To them can belong direct material costs and labor costs, other direct costs. The indirect (overhead) – costs related to the management, organization and maintenance of agricultural production that can not be attributed directly to a particular object and between objects distributed proportionally based on the cost of distribution, selected by the agricultural enterprises on their own. These costs ascribed right for growing several crops and divided between accounting objects [6, p. 446–450].

Depending on the impact of several system factors and specific conditions of production – namely, management structure, remuneration system, etc., accounting company can maintain cost accounting for the whole concrete production units without detailing on separate accounting objects (types and groups of livestock and poultry, type of production, etc.). Actual unit costs are distributed between different cultivations and types of livestock and poultry groups

in proportion to the planned costs, and in their absence – to the standard costs in accordance with technological maps or aggregated standards [3, p. 122–123].

Conclusions. Thus, one of the key principles of efficient organization of accounting and analytical process of costs of agricultural enterprises is to develop science-based classification, depending on the choice of successful classifications.

The choice of the classification criteria depends on the management objectives driven by the specifics of each agricultural entity.

Thus, each company determines the classification features on their production costs, depending on the specific activity characteristics, of the current market situation and production conditions.

We believe that the prospect of further development of the abovementioned problems can be the implementation of applied analytical research on classifications production costs of agricultural enterprises, which are used abroad and are not sufficiently widespread in Ukraine. In our opinion, during such analysis it would be appropriate to carry out assessment of strengths and weaknesses identified classifications and establish the economic effect of their implementation on a particular agricultural enterprise.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК

1. Бутинець Ф. Ф. *Бухгалтерський управлінський облік : навч. посіб.* / Ф. Ф. Бутинець, Л. В. Чижевські, Н. В. Герасимчук. – Житомир : ЖІТІ, 2000. – 448 с.
2. Голов С. Ф. *Управлінський облік : підручник* / С. Ф. Голов. – К. : Лібра, 2003. – 704 с.
3. Дем'яненко С. І. *Менеджмент виробничих витрат у сільському господарстві : навч. посіб.* / С. І. Дем'яненко. – К. : КНЕУ, 1998. – 264 с.
4. Карп'як Я. С. *Організація бухгалтерського обліку витрат, доходів і фінансових результатів суб'єкта господарювання [Електронний ресурс]* / Я. С. Карп'як // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. – 2014. – № 794. – С. 172-180. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/VNULPM_2014_794_26.
5. Нападовська Л. В. *Управлінський облік : монографія* / Л. В. Нападовська. – Дніпропетровськ : Наука і освіта, 2000. – 450 с.
6. Огійчук М. Ф. *Фінансовий та управлінський облік на сільськогосподарських підприємствах : підручник* / [за ред. проф. М. Ф. Огійчука]. – К. : Алерта, 2009. – 1056 с.
7. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати», затв. наказом Міністерства фінансів України від 21.04.1999 р., №318. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/go/z0027-00>.
8. Свідерський Є. І. *Бухгалтерський облік у галузях економіки : навч. посіб.* / Є. І. Свідерський. – К. : КНЕУ, 2004. – 233 с.
9. Цал-Цалко Ю. С. *Витрати підприємства : навч. посіб.* / Ю. С. Цал-Цалко. – К. : ЦУЛ, 2002. – 656 с.
10. Шматковська Т. О. *До проблематики забезпечення прибутковості сільськогосподарських підприємств [Електронний ресурс]* / Т. О. Шматковська // Ефективна економіка :

електронне наукове фахове видання. – 2016. – № 1. – Режим доступу : <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=4752>.

11. Шматковська Т. О. Деякі проблемні аспекти обліку витрат на сільськогосподарських підприємствах / Т. О. Шматковська, А. А. Корнійчук // Актуальні проблеми обліково-аналітичного процесу в управлінні підприємницькою діяльністю : матеріали III Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. – Мукачево, 2015. – С. 220–221.

12. Ярмоленко В. П. Про склад і класифікацію виробничих витрат / В. П. Ярмоленко // Бухгалтерія в сільському господарстві. – 2000. – № 11. – С. 20–24.

JEL M 110

УДК 631.11:631.1:330.33.012

УПРАВЛІННЯ РЕСУРСАМИ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ НА ОСНОВІ ОПТИМІЗАЦІЇ БІЗНЕС-ПРОЦЕСІВ

А. Желєзняк, к. е. н., доцент,

І. Іваницький, к. е. н., доцент

Львівський національний аграрний університет

© А. Желєзняк, І. Іваницький, 2016

Желєзняк А., Іваницький І. Управління ресурсами аграрних підприємств на основі оптимізації бізнес-процесів

Наведені результати дослідження перспектив управління ресурсами аграрних підприємств за оптимізації бізнес-процесів у сільському господарстві та їх інформаційного забезпечення.

Задіяно загальні й спеціальні наукові методи, які ґрунтуються на об'єктивних законах економіки: метод теоретичного узагальнення та аналізу і синтезу – для вивчення теоретичних аспектів управління ресурсами аграрних підприємств на основі оптимізації бізнес-процесів; розмаїті прийоми економіко-статистичного методу – для наочної ілюстрації досліджуваних явищ; монографічний метод – для обґрунтування необхідності оптимізації бізнес-процесів у сільському господарстві; абстрактно-логічний – для узагальнення результатів досліджень, формулювання висновків і пропозицій.

Розглянуто основні бізнес-процеси в сільському господарстві. Проаналізовано основні обмеження, пов'язані з реалізацією допоміжних та обслуговуючих процесів у сільському господарстві. Виділено «вузькі» місця бізнес-процесів в аграрній сфері на прикладі рослинництва. Узагальнено основні дослідження з теорії обмежень систем і виділено основні можливі наслідки її практичного застосування в аграрному бізнесі, спрямовані на підвищення ефективності управління ресурсами підприємства. Запропоновано основні результати оптимального поєднання системи планування господарської діяльності та впровадження автоматизованої системи управління операційною діяльністю, спрямованого на підвищення прибутку підприємства.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що набули подальшого розвитку наукові підходи до питань ефективного управління ресурсами аграрних підприємств на основі оптимізації бізнес-процесів.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що їх реалізація дасть змогу аграрним підприємствам отримати додатковий дохід за використання наявних ресурсів через поетапне подолання обмежень та оптимізацію бізнес-процесів у господарській діяльності.

Ключові слова: *ресурси, сільське господарство, бізнес-процеси, оптимізація.*

Zhelyeznyak A., Ivanitskii I. Resource management the agricultural enterprises based on optimization of business process

The objective of the study is the results of research perspectives of resource management of agricultural enterprises, optimizing business processes in agriculture and their information support.

General and special scientific methods was used to study objective laws of economics: the method of theoretical generalization and analysis and synthesis – to study the theoretical aspects of resource management of agricultural enterprises through business process optimization; various economic and statistical techniques metodu – during clear explanations of the phenomena studied; monographic method – to justify the need to